

DOI: 10.31866/2410-1311.43.2024.303040

УДК 008-025.12:[316.7:327.82(477:100)]

ПРОЕКТИ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОСИЛЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ ПРИСУТНОСТІ УКРАЇНИ У СВІТІ (з досвіду діяльності Українського інституту та Українського культурного фонду)

Олеся Комарніцька

Здобувач,

Київський національний університет

культури і мистецтва,

Київ, Україна

ORCID ID: 0009-0006-5877-6276

e-mail: olesiakomarnitska5@gmail.com

Для цитування:

Комарніцька, О. (2024). Проекти у сфері культури як інструмент посилення культурної присутності України у світі (з досвіду діяльності Українського інституту та Українського культурного фонду). *Питання культурології*, 43, 125–141. <https://doi.org/10.31866/2410-1311.43.2024.303040>

Мета статті — систематизувати проекти у сфері культури, підтримані Українським інститутом та Українським культурним фондом, виявити тенденції процесу посилення культурної присутності України у світі. *Результати дослідження*. Констатовано, що питаннями підтримки проектів у сфері культури, що реалізуються за кордоном, займається низка українських державних і недержавних інституцій, чи не першорядну роль серед яких виконують Український інститут та Український культурний фонд. Протягом останніх років ці інституції, артикуючи питання, актуальні для України і водночас для міжнародного порядку денного, у ролі спікерів та учасників представляють Україну на численних форумах, конференціях, конгресах, семінарах і вебінарах, самітах, онлайн-дискусіях; ініціюють проведення мистецьких фестивалів і виставок, кінопоказів, музичних і літературних подій, перформансів тощо, пропонують іноземній аудиторії до перегляду інсталяції, анімовані проєкції, віртуальні подорожі та ін.; популяризують і заохочують до вивчення української мови; проводять різні інформаційні кампанії, взаємодіючи у такий спосіб із закордонною громадськістю та соціальними медіа; здійснюють дослідження щодо підвищення ефективності своєї діяльності і, відповідно, залучення ширшого кола зацікавлених осіб до проектів як своєрідної форми культурної діяльності. *Наукова новизна* одержаних результатів полягає у введенні в науковий обіг даних про проекти, реалізовані за кордоном за фінансової підтримки Українського інституту та Українського культурного фонду з метою посилення культурної присутності України у світі, а також виявлення відповідних тенденцій. У *висновках* підсумовано,

що діяльність Українського інституту та Українського культурного фонду, які надають грантову підтримку, є показовим свідченням високої затребуваності підтримки програм і проєктів у сфері культури та мистецтва. Наголошено, що Український інститут та Український культурний фонд, безперечно, плідно здійснюють промоцію української культури, утім посилення культурної присутності України у світі потребує скоординованих дій з культурними представництвами за кордоном, українськими митцями і громадськими діячами, культурними менеджерами, благодійними фондами та іншими культурними інституціями.

■ **Ключові слова:** проєкти у сфері культури; культурна присутність України у світі; Український інститут; Український культурний фонд; популяризація української культури

■ Вступ

Оптимізація присутності за кордоном не лише в політичній площині, але й у таких сферах, як культура і мистецтво, є надзвичайно важливим завданням для України впродовж останніх десятиліть. Зокрема, в контексті культурної дипломатії експерти ще до початку російсько-української війни у 2014 році обговорювали потребу «розширення можливостей представлення національної культури у світовому просторі» як одне зі стратегічних завдань «нашої держави з огляду на ті перспективи, які воно відкриває для поступу української культури на тлі поновлення євроінтеграційного курсу України» (Розумна, 2014). Наголос передбачалося робити на зміцненні міжнародного іміджу та утвердженні авторитету України як успішної держави; налагодженні багатовекторної плідної співпраці з іноземними партнерами та реалізації на регулярній основі різноманітних копродукційних проєктів; підвищенні конкурентоспроможності національних мистецьких та культурних продуктів на світовому культурному ринку. Питання подолання наслідків гібридної війни та формування позитивного іміджу України у світі інструментами культурної дипломатії обговорювалося і під час круглого столу «Просування України у світі через культурну дипломатію та інформаційну політику», проведеного у формі відкритого розширеного засідання парламентських комітетів — Комітету з питань європейської інтеграції, Комітету з питань культури і Комітету у закордонних справах у 2016 році. Його учасники акцентували на відсутності державної стратегії щодо позиціонування України у світі, малоефективній діяльності культурних центрів при посольствах України (діють з 2006 р.) через недостатнє фінансування та відсутність координації їхніх дій з іншими відомствами, невизначеності щодо того, який саме і яким чином просувати культурний продукт за кордоном, а також необхідності популяризувати не лише традиційну культуру і мистецтво, але й інноваційні стартапи як свідчення креативності й талановитості українців (*Просування інтересів України*, 2017).

Завдання популяризації української культури за кордоном, що передбачає, зокрема, «системний підхід до популяризації національного культурного продукту, інформації та знань про Україну», було закріплено у Довгостроковій стратегії розвитку української культури — стратегії реформ (Кабінет Міністрів України, 2016). Свідченням прагнення українців транслювати свої ідеали, рекламувати

свою країну, свій стиль життя стало утворення Українського інституту (Український інститут, б.д.-б), покликаною координувати спільну роботу з промоції української культури за кордоном, та Українського культурного фонду (б.д.-а), який надає орієнтовану на результат конкурсну державну фінансову підтримку ініціативам у сфері культури та креативних індустрій. Всупереч вжитим на рівні держави заходів, у 2021 році дослідники констатували, що світовий інформаційний простір майже не містив позитивної інформації про Україну, через що іноземці отримували уявлення про країну зі спотвореним або неповним змістом (Шевченко, 2021, с. 20).

Присутність України в інформаційно-культурному просторі інших країн набула нагальної потреби під час повномасштабного вторгнення РФ. Останніми роками багато успішних українських проєктів було представлено за кордоном. За даними Міністерства культури та інформаційної політики, загалом понад 500 українських проєктів презентовано в різних країнах світу. Всі ці події уможливають зміну ставлення, а подекуди формування з нуля уявлення про Україну, про наші цінності, виклики, бачення майбутнього (*Культурні проєкти змінюють ставлення*, 2022). Ба більше, «попри те, що цивілізований світ підтримує Україну в її боротьбі з окупантом, усе-таки маємо визнати, що на Заході не всі розуміють суть цієї війни. Можливо, тому її досі іноді сприймають як певний регіональний конфлікт або внутрішнє непорозуміння, акт злої волі умовного Путіна, до якого непричетні “хороші руські”», тож сьогодні «ми деколонізуємо свою історію та культуру всередині країни, а тепер настав час деколонізувати її у світі. Це нині є викликом для нас» (Шаповалова, 2023).

Усвідомлюючи значення присутності України у світовому інформаційно-культурному просторі сьогодні, це має бути процес системний, чітко орієнтований і координований, що забезпечить постійний і стійкий інтерес до України, формування її позитивного іміджу та бренду, і зрештою даватиметься взнаки не лише у політичній, економічній, а й культурно-мистецькій ситуації в країні. Значні очікування щодо досягнення цієї стратегічної цілі покладаються саме на результативність та ефективність впровадження нових підходів до управління галуззю культури, зокрема проєктного підходу як інноваційного інструменту, що дає можливість суб'єктам культурної діяльності реалізовувати різноманітні творчі ідеї.

■ Аналіз попередніх досліджень

Проблематиці посилення культурної присутності України у світі присвячена чимала кількість статей популярного та суто інформаційного характеру у соціальних медіа та на сайтах державних й інших культурних інституцій, утім наукових праць значно менше. Можна виокремити публікації Н. Шевченко (2021) («Інструменти просування національних інтересів України у сучасних геополітичних та глобалізаційних умовах»), С. Придятько (2023) («Збереження та просування української культури в умовах війни»), О. Розумної (2014) («Оптимізація посилення культурної присутності України в Європі») та ін. Проєктна діяльність у сфері культури розглядається у працях Я. Рудь (2013) («Соціально-культурне проєктування — інноваційна технологія ефективного управління культурними

процесами»), Т. Калити і Т. Заряжка (2019) («Застосування проєктної діяльності у сфері культури»), Н. Івановської, В. Шульгіної та О. Яковлева (2018) («Соціокультурне проєктування в мистецтві: теорія та практика»), Т. Грачевської (2021) («Роль неурядових організацій у посиленні культурної присутності України у світі») та ін. Діяльність державних культурних інституцій, зокрема Українського інституту та Українського культурного фонду, скерована і на розвиток національної культури, і на її презентацію на міжнародному рівні, поки що не стала предметом наукового студювання.

■ **Мета статті**

Мета статті — систематизувати проєкти у сфері культури, підтримані Українським інститутом та Українським культурним фондом, і на цій підставі виявити тенденції посилення культурної присутності України у світі.

■ **Результати дослідження**

Питаннями підтримки проєктів у сфері культури, що реалізуються за кордоном, займається низка українських державних і недержавних інституцій. Безпосередньо цій меті — представленню української культури у світі та формуванню позитивного іміджу України за кордоном — підпорядкована діяльність Українського інституту Міністерства закордонних справ України (Кабінет Міністрів України, 2017). Місія Українського інституту, який має представництва в Німеччині і Франції, як вказано на офіційному сайті Інституту (Український інститут, б.д.-б), полягає у зміцненні «міжнародної і внутрішньої суб'єктності України засобами культурної дипломатії». Напрями діяльності інституту визначено у «Стратегії Українського інституту на 2020–2024 роки» (Шейко & Філевська, 2020), основними з яких є: «Мистецькі програми», «Кроссекторальні програми», «Академічні програми», «Громадянське суспільство», «Українська мова», «Розвиток культурної дипломатії», «Дослідження та аналітика».

Зокрема, довгострокову програму створення україномовних аудіогідів у провідних музеях світу Український інститут започаткував уже за рік після свого створення, у 2018 році. Згідно з Річним звітом Українського інституту за 2019 рік, було створено та запропоновано україномовні аудіогіди у чотирьох музеях Європи: у Віденській галереї «Бельведер» в Австрії, а також у трьох музеях Польщі — музеї польських євреїв POLIN, «Королівському замку у Варшаві» та «Королівському замку на Вавелі». Того ж року Український інститут реалізував 84 проєкти у 12 країнах світу. Наймасштабніша репрезентація України відбулася з нагоди Двостороннього року культури Україна-Австрія 2019, в межах якої Інститут реалізував 39 заходів і проєктів у 5 містах Австрії. Зокрема, на початку жовтня 2019 року в найбільшому музейному комплексі Відня — Музейному кварталі — відбувся фестиваль електронної музики і візуального мистецтва просто неба «Українська ніч», який відвідали понад 2 тис. осіб. Це мультидисциплінарний проєкт, який також охоплював денну інтерактивну програму з VR-турами, показами відео від України про міста та ландшафти України, музичними концертами. Кульмінацією проєкту став спеціально створений 3D-маппінг «Discover Ukraine: Bit by Bit» — світлова анімована проєкція за мотивами укра-

їнських монументальних мозаїк 1960–1980-х років на будівлю Музею Леопольда. Також у межах підготовки «Української ночі» з метою ознайомлення з ландшафтами і краєвидами міст України було реалізовано проєкт «Ukrainian Bike Ride 360°: перша віртуальна велопогулянка». Для нього креативна компанія MOON Studio створила імерсивну віртуальну велопогулянку вулицями Києва, Львова та Харкова. Цей проєкт — показовий приклад того, як сучасні технології дають можливість інноваційно працювати з об'єктами культурної спадщини (Український інститут, б.д.-е).

У зв'язку з пандемією COVID-19 більшість заходів і проєктів у 2020 році відбувалися онлайн. У цей період Український інститут ініціював комплексний проєкт з вивчення сприйняття України та української культури за кордоном у низці країн, визначених у Стратегії Українського інституту на 2020–2024 рр. як пріоритетні та важливі, зокрема — «Сприйняття України у США» (вересень – грудень 2020 року), а також в Туреччині, Японії та низці європейських країн: Великій Британії, Франції, Німеччині, Угорщині, Польщі. Цей проєкт «вперше досліджує ставлення та очікування іноземних аудиторій від України, її культури та можливостей співпраці, їхню обізнаність із сучасною культурою і культурною спадщиною України» (Шелест & Бурейко, 2020). Результати досліджень дали змогу визначити найбільш затребувані формати проєктів культурної дипломатії на двосторонньому рівні.

Інша довгострокова програма Українського інституту з підтримки виставкових проєктів за кордоном — це «Visualise» (Український інститут, б.д.-ж). На переконання організаторів проєкту, «виставки мистецтва є важливими майданчиками для дискусії на актуальні теми та колаборації митців, кураторів та інших фахівців артсектору з різних країн. Це потужний елемент культурної дипломатії» (Український інститут, б.д.-ж). У 2022 році відбувся вже третій мистецький конкурс проєкту «Visualise», а в грудні в Берліні відкрився виставковий проєкт переможця: «Ти знаєш, що ти — людина / You Know that You are a Human». Виставка стала спільним проєктом українських та німецьких митців і кураторів, що розповідає про 50 років української фотографії через різні жанри, школи та творчі підходи. Виставку відвідало близько 5000 осіб, про подію написала низка німецьких та європейських мистецьких видань (Український інститут, 2022).

Особливого значення набули проєкти Українського інституту за кордоном під час повномасштабного вторгнення РФ в Україну з 2022 року. Попри надважкі умови війни, Інституту вдалося реалізувати такі успішні проєкти (згідно зі звітом за 2022 рік): серія онлайн-заходів «Діалоги про війну» (протягом 2022 року відбулося 32 епізоди цієї серії); «Місяць культурної дипломатії» — #UkraineEverywhere — під таким гаслом стартувала інформаційна кампанія, спрямована на оновлення та створення нових статей про Україну та українську культуру українською та іншими мовами у Вікіпедії (Український інститут, 2022).

2022 — рік найбільших викликів — став водночас роком єднання та співпраці. Український інститут спільно з Британською Радою започаткували і втілили «Сезон культури Велика Британія/Україна» (ukuaseason.org) — різноманітну

програму мистецьких резиденцій, дискусій, форумів, кінопоказів, музичних і літературних подій, перформансів і виставок, присвячену відзначенню 30-річчя дипломатичних відносин між двома країнами. Як зазначено на сайті Інституту, «сезон культури має на меті укріпити й поглибити культурні партнерства між двома країнами, а також забезпечити нові можливості взаємозв'язків через резиденції, дискусії, фільми та лекції. Програма зосереджується на новітніх потребах і пріоритетах української культурної галузі й забезпеченні видимості українських креативних сил — як у Великій Британії, так і онлайн» (Український інститут, б.д.-f). У межах «Сезону культури Велика Британія/Україна» у серпні 2022 року було організовано українську програму під назвою «Культура та свобода», під час якої відбулася низка подій, присвячених Україні, повоєнному відновленню сфери культури та необхідності переосмислення сучасного світового порядку. Сезон культури тривав з червня 2022 до червня 2023 року, протягом цього часу у 20 містах Великої Британії було проведено понад 40 проєктів, більшість з яких відбулися наживо, а деякі — в онлайн-форматі (Український інститут, б.д.-h). Найгучнішими подіями стали опера «Чорнобильдорф» на Huddersfield Contemporary Music Festival, інсталяція мозаїк «Discover Ukraine: Bits Destroyed» на «Greenwich + Docklands International Festival», а також «День України» на «Cheltenham Literature Festival» та Львівський BookForum (Український інститут, 2022).

У Лондоні 4 грудня 2023 року Український інститут провів 4-й Міжнародний форум культурної дипломатії 2023, який «зібрав експертів з України та інших країн для обговорення ідей, практик, викликів і майбутнього міжнародної культурної дипломатії та культурних відносин» (Український інститут, 2023). Варто відзначити, що Міжнародний форум культурної дипломатії — це щорічна фахова конференція, яка об'єднує провідних експертів з України та інших країн для обговорення ідей, практик, викликів і майбутнього міжнародної культурної дипломатії та культурних відносин. У межах нової програми UK/UA Creative Partnerships, започаткованої Британською Радою у співпраці з Українським інститутом, у 2024 році буде підтримано 14 партнерств між мистецькими організаціями з України та Великої Британії (Український інститут, б.д.-h).

Український інститут започаткував й низку програм і проєктів з метою ознайомлення іноземців з українською культурою. Особливо гостро тема історії та культури України постала під час повномасштабної війни, тому було започатковано кілька проєктів. Зокрема, Український інститут та студія онлайн-освіти EdEra за підтримки Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження» у межах грантового компонента проєкту EU4USociety розробили «Ukrainian Culture: Understanding the Country and its People» / «Ознайомчий англомовний онлайн-курс про українську культуру», в якому 10 науковців представляють десять тем з найважливіших аспектів української культури. Значення цього курсу незаперечне, адже «розуміння культурних і соціальних основ сучасного українського суспільства допоможе осягнути те, що відбувається сьогодні» (Український інститут, б.д.-d). Крім відеолекцій, курс надає слухачам список літератури, тексти, відеопосилання та онлайн-ресурси, які уможливають ґрунтовне ознайомлення з темами лекцій.

Зазначеній тематиці присвячений також проєкт «Kaleidoscope of (Hi)Stories. Art from Ukraine» / «Калейдоскоп історій. Мистецтво з України» — щотижневі англомовні відеолекції про основні події новітньої та сучасної української культури, які можна переглянути на YouTube-каналі Українського інституту (Ukrainian Institute, 2024). Проєкт реалізується спільно з Державними художніми зібраннями Дрездена (SKD) і розрахований на закордонних глядачів, які цікавляться культурою (Український інститут, б.д.-а). Інший проєкт — «Ukraine in 2 Minutes», у межах якого «представлено десять анімованих відео англійською мовою, у межах якого спростовують поширені стереотипи про Україну та пояснюють особливості її історії, становлення та культури для іноземців» (Український інститут, б.д.-і). У листопаді-грудні 2022 року Український інститут, ICOM UK (Британське відділення Міжнародної ради музеїв) та Ukrainian Institute London провели три онлайн-дискусії, присвячені порятунку української спадщини під час війни. Дискусії відбулися в межах серії ICOM UK Talks — Heritage in Crisis, зосередженої на країнах, де культурна спадщина знищується чи пошкоджується внаслідок збройних конфліктів чи природних катастроф (Український інститут, б.д.-g).

Український інститут спільно з Ukraïner реалізували диджитал-кампанію «Національні спільноти України у війні проти Росії». Проєкт — це 11 відеосерій, в яких представники національних спільнот та іноземці, що живуть в Україні, своїми рідними мовами розповідають, як вони воюють і працюють у різних сферах задля перемоги України та закликають світ підтримувати Україну. Представлені в межах проєкту історії — «яскраві приклади мультикультурності українського масового спротиву, що спростовують російські наративи про “нацифіковане суспільство”» (Український інститут, б.д.-с). Кампанія, що тривала вісім тижнів у соціальних мережах (Youtube, Facebook та Instagram), залучила 53 690 918 користувачів у 14 країнах. Серед більш ніж 10,5 млн переглядів найбільша частка припала на Велику Британію (27 %) та Туреччину (24 %) (Український інститут, б.д.-с).

Загальна статистика реалізованих проєктів і програм Українського інституту у 2019 і 2022 роках за напрямками представлена на рис. 1 та рис. 2. За даними Інституту, на початку діяльності у 2019 році найбільше проєктів було реалізовано за напрямками «Міжнародні обміни і мобільність» (32 %), «Представлення української культури за кордоном» (29 %), «Участь України у ключових культурних, наукових і освітніх подіях світу» (25 %), утім уже у 2022 році перші позиції займали проєкти у сфері мистецтва: кіно (21,4 %), музичні проєкти (19 %), крос-секторальні проєкти (14,3 %).

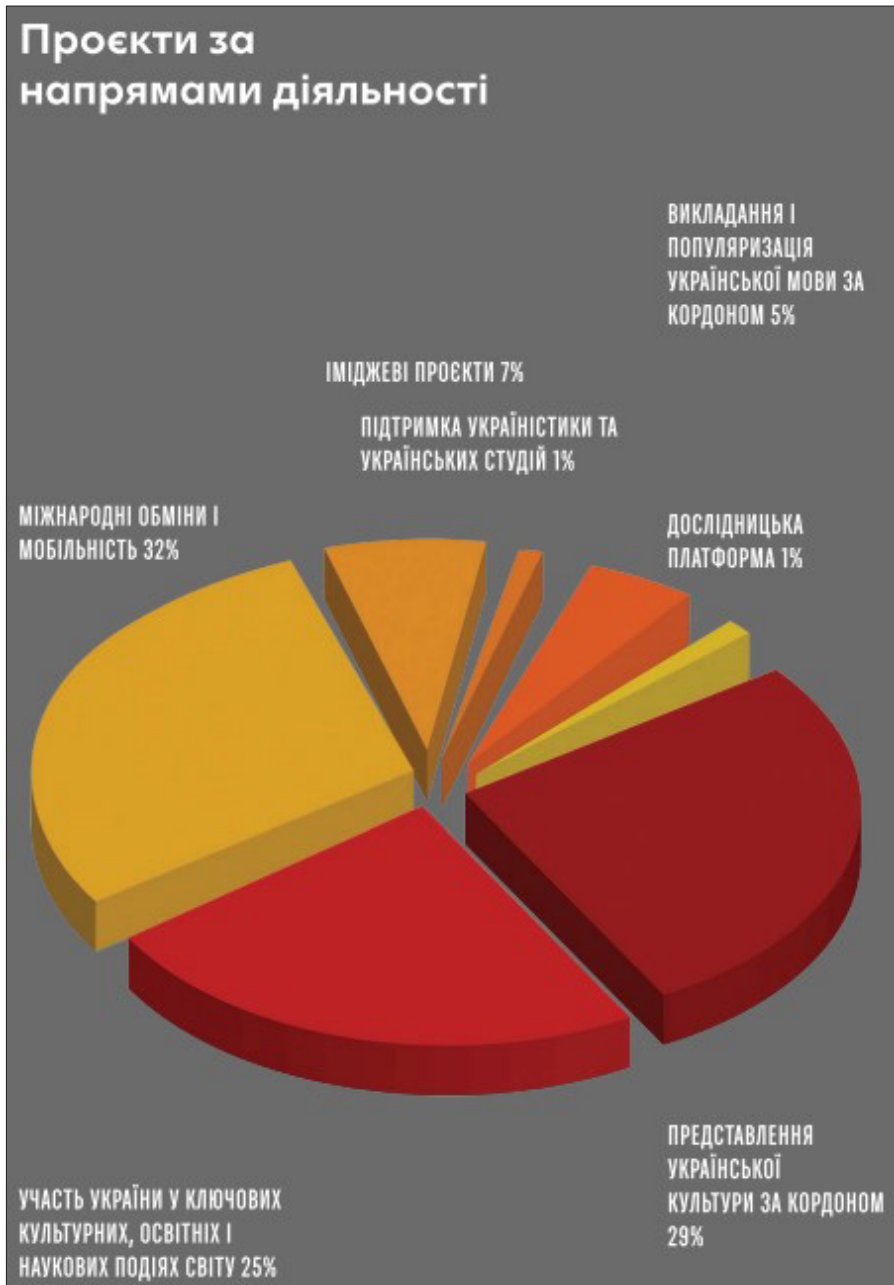

Рис. 1. Статистика реалізованих проєктів та програм Українського інституту за напрямками діяльності у 2019 році
Джерело: Український інститут, б.д.-е.

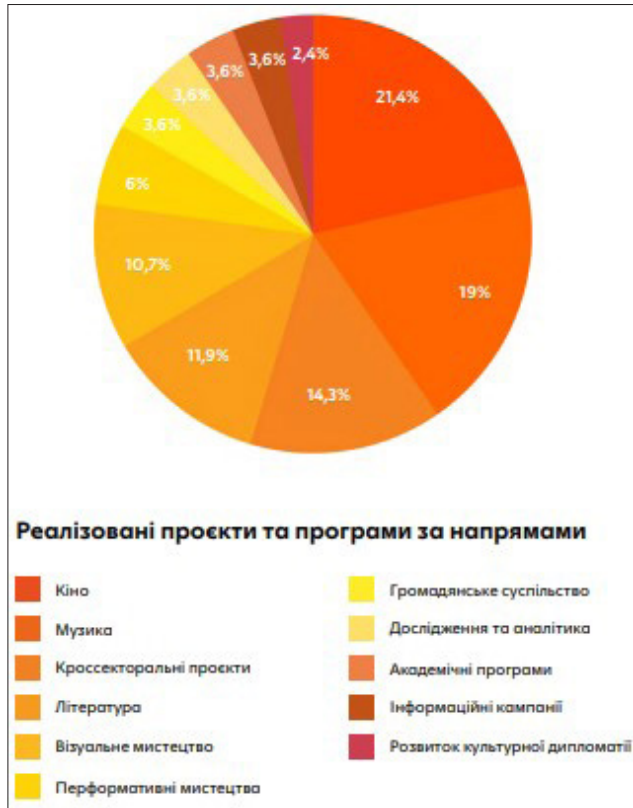

Рис. 2. Статистика реалізованих проєктів та програм Українського інституту за напрямками діяльності у 2022 році

Джерело: Український інститут, 2022

Крім Українського інституту, культурні проєкти за кордоном підтримують й інші українські інституції та організації. Так, з 2019 року Український культурний фонд завдяки «Партнерській програмі» долучається до спільних міжнародних проєктів і програм, які реалізуються і в Україні, і за кордоном: проєкти IAM та Бюро програми ЄС «Креативна Європа» в Україні в межах програми Open Poland «Culture for Local Development» та «Sharing Contact — Sharing Knowledge»; програми Центру міжнародної міграції та розвитку (CIM) Німецького товариства міжнародного співробітництва (GIZ) «MEET UP! Німецько-українські зустрічі молоді» та «Returning Experts» та ін. (Український культурний фонд, 2019). Зокрема, «Sharing Contacts — Sharing Knowledge» — проєкт, що є майданчиком для налагодження співпраці та створення спільних проєктів між культурними організаціями України та Польщі (Український культурний фонд, б.д.-б). Незважаючи на труднощі війни, Український культурний фонд і сьогодні продовжує членство у 5 міжнародних спілках: ENCATC, IFACCA, ENCC, CAE та

ОТМ, які активно висловлюють солідарність та підтримку Україні та українським діячам культури і мистецтв. Тож у 2022 році «представники УКФ долучилися до 67 міжнародних заходів у ролі спікерів та учасників, зокрема на 36 з них розповідали для міжнародної аудиторії про українську культуру у воєнних умовах, діяльність Фонду та зверталися із закликами про підтримку України» (Український культурний фонд, 2023b). Серед цих заходів:

- вебінар «Cultural mobility in European outermost regions and overseas countries & territories» (26 квітня);
- асамблея «Culture Action Europe Annual General Assembly 2022» (23 червня);
- віртуальний концерт «World Unite for Ukraine» (14 липня);
- XXXI Економічний форум у м. Карпач (Польща, 6–8 вересня);
- форум «Why Culture Matters? International Symposium» (Румунія, 6–8 жовтня);
- 30-й Конгрес європейської мережі з культурного менеджменту та політики (ENCATC) — «Інтернаціоналізація у фокусі: теоретичні, стратегічні та управлінські перспективи в освіті, дослідженнях, політиці та практиці» (19 жовтня);
- семінар «CulTourE4Youth Seminar. Supporting Youth Entrepreneurship in Cultural Tourism for coastal communities» (26 жовтня);
- конференція CEC ArtsLink та Українського Інституту (Польща, 30 листопада – 1 грудня) та ін. (Український культурний фонд, 2023b).

Наступний 2023 рік не став виключенням — згідно зі звітом за III квартал 2023 року, Фонд взяв участь у 12 міжнародних заходах (онлайн- та офлайн-форматів), присвячених функціонуванню української культури в умовах війни. Зокрема, лише у вересні 2023 року Фонд долучився до участі у конференції «Creative Commons — Generative AI & The Creativity Cycle» (Нью-Йорк, 13 вересня); XI форумі індустріальної культури та суспільства (Берлін, 25–26 вересня); саміті європейської культурної спадщини (Венеція, 27–30 вересня), в межах якого відбулася дискусія «Спадщина для майбутнього: європейські цінності, громадянство та почуття приналежності через культурну спадщину» (Український культурний фонд, 2023a) та ін.

■ Висновки

У сучасних умовах російсько-української гібридної війни, що ведеться не лише на полі бою, а й в інформаційно-культурному просторі, посилення присутності України у світі за допомогою реалізації проєктів у сфері культури є дієвим механізмом просування інтересів держави, популяризації української культури, розтлумачення причин війни і сутності російської загарбницької політики. Російсько-українська війна — це не лише виклики, але й можливість, використовуючи своє геополітичне становище та культурні традиції, посісти гідне місце серед впливових і сильних країн світу, здатних забезпечити політико-економічну стабільність та інформаційно-культурний паритет в Європі та світі.

Адвокацією української культури та формуванням позитивного іміджу України за кордоном займається чимала кількість організацій, але чи не найвпливовішими з них є Український інститут та Український культурний фонд,

які надають грантову підтримку і діяльність яких є показовим свідченням високої затребуваності підтримки програм та проектів у сфері культури та мистецтва. Ці інституції, артикулюючи питання, актуальні для України і водночас для міжнародного порядку денного, у ролі спікерів та учасників представляють Україну на численних форумах, конференціях, конгресах, семінарах і вебінарах, самітах, онлайн-дискусіях; ініціюють проведення мистецьких фестивалів і виставок, кінопоказів, музичних і літературних подій, перформансів тощо, пропонують іноземній аудиторії до перегляду інсталяції, анімовані проєкції, віртуальні подорожі та ін.; популяризують і заохочують до вивчення української мови; проводять різні інформаційні кампанії, взаємодіючи у такий спосіб із закордонною громадськістю та соціальними медіа; здійснюють дослідження щодо підвищення ефективності своєї діяльності і, відповідно, залучення ширшого кола зацікавлених осіб до проєктів як своєрідної форми культурної діяльності.

Український інститут та Український культурний фонд, безперечно, плідно здійснюють промоцію української культури, утім посилення культурної присутності України у світі потребує скоординованих дій з культурними представництвами за кордоном, українськими митцями і громадськими діячами, культурними менеджерами, благодійними фондами та іншими культурними інституціями. Це дало б змогу моніторити і на цій підставі формувати потреби закордонної аудиторії, розробляти стратегії і плани з посилення присутності України у світі, зокрема за допомогою реалізації проєктів у сфері культури, а також вивчати результативність вжитих заходів. По суті, йдеться про потребу міжвідомчої координації проєктів у сфері культурної дипломатії та розробку відповідної державної стратегії, а також уточнення пріоритетів культурної політики.

■ Список посилань

- Грачевська, Т. О. (2021). Роль неурядових організацій у посиленні культурної присутності України у світі. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*, 13(1), 120–129. <https://doi.org/10.15421/352114>
- Івановська, Н. В., Шульгіна, В. Д., & Яковлев, О. В. (2018). *Соціокультурне проєктування в мистецтві: теорія та практика*. Національна академія керівних кадрів культури і мистецтва.
- Кабінет Міністрів України. (2016, 1 лютого). *Про схвалення Довгострокової стратегії розвитку української культури - стратегії реформ* (Розпорядження № 119-р.). <https://www.kmu.gov.ua/npas/248862610>
- Кабінет Міністрів України. (2017, 21 червня). *Про утворення державної установи «Український інститут»* (Розпорядження № 430-р.). <https://www.kmu.gov.ua/npas/250094619>
- Калита, Т. В., & Заряжко, Т. В. (2019). Застосування проєктної діяльності у сфері культури. *Культура України*, 64, 138–149. <https://doi.org/10.31516/2410-5325.064.13>
- Культурні проєкти змінюють ставлення до України в світі, а подекуди формують з нуля - МКІП*. (2022, 5 серпня). Укрінформ. <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3544208-kulturni-proekti-zminuut-stavlenna-do-ukraini-v-sviti-a-podekudiformuut-z-nula-mkip.html>

- Придятько, С. М. (2023, 17 березня). Збереження та просування української культури в умовах війни. В *Актуальні питання та перспективи проведення наукових досліджень* [Матеріали конференції] (с. 197–199). Європейська наукова платформа. <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/29326/1/%d1%82%d0%b5%d0%b7%d0%b8%20%d0%9f%d1%80%d0%b8%d0%b4%d0%b0%d1%82%d1%8c%d0%ba%d0%be%20%d0%a1.pdf>
- Просування інтересів України у світі через культурну дипломатію та інформаційну політику у 2017 році. Післямова до круглого столу.* (2017). <https://komzak.rada.gov.ua/uploads/documents/30245.pdf>
- Розумна, О. П. (2014, 13 травня). «Оптимізація посилення культурної присутності України в Європі». Аналітична записка. *Національний інститут стратегічних досліджень*. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/optimizaciya-posilennya-kulturnoi-prisutnosti-ukraini-v-evropi>
- Рудь, Я. С. (2013). Соціально-культурне проектування - інноваційна технологія ефективного управління культурними процесами. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*, 31, 161–167.
- Український інститут. (2022). *Річний звіт 2022*. https://ui.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/report-ui_2022.pdf
- Український інститут. (2023, 4 грудня). *Міжнародний форум культурної дипломатії 2023*. <https://ui.org.ua/sectors/projects/international-cultural-diplomacy-forum-2023-2/>
- Український інститут. (б.д.-а). *Калейдоскоп історій. Мистецтво з України*. Взято 27 січня 2024 з <https://ui.org.ua/sectors/kaleidoscope-of-histories-art-from-ukraine/>
- Український інститут. (б.д.-б). *Місія*. Взято 27 січня 2024 з <https://ui.org.ua/mission/>
- Український інститут. (б.д.-с). *Національні спільноти України у війні проти Росії*. Взято 27 січня 2024 з <https://ui.org.ua/sectors/projects/national-communities-of-ukraine-in-the-war-against-russia/>
- Український інститут. (б.д.-д). *Ознайомчий англomовний онлайн-курс про українську культуру*. Взято 27 січня 2024 з <https://ui.org.ua/sectors/projects/ukrainian-culture-understanding-the-country-and-its-people/>
- Український інститут. (б.д.-е). *Річний звіт 2019*. Взято 27 січня 2024 з https://ui.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/annual-report_2019_ukr.pdf
- Український інститут. (б.д.-ф). *Сезон культури Велика Британія/Україна*. Взято 27 січня 2024 з <https://ui.org.ua/sectors/projects/uk-ukraine-season-of-culture/>
- Український інститут. (б.д.-г). *Серія онлайн-дискусій про порятунок української спадщини під час війни*. Взято 27 січня 2024 з <https://ui.org.ua/sectors/saving-ukrainian-heritage-during-the-war-icom-uk/>
- Український інститут. (б.д.-h). *Спільно з Британською Радою запустили нову програму для розвитку британсько-українських культурних зв'язків*. Взято 27 січня 2024 з <https://ui.org.ua/news/ointly-with-the-british-council-we-launched-a-new-programme-to-develop-british-ukrainian-cultural-ties/>
- Український інститут. (б.д.-i). *Ukraine in 2 Minutes*. Взято 27 січня 2024 з <https://ui.org.ua/sectors/projects/ukraine-in-2-minutes-project/>
- Український інститут. (б.д.-j). *Visualise - програма підтримки виставкових проєктів за кордоном*. Взято 27 січня 2024 з <https://ui.org.ua/sectors/visualise-programme-2/>

- Український культурний фонд. (2019, 21 січня). *Річний звіт УКФ · 2018*. <https://ucf.in.ua/storage/docs/21012019/Звіт%20УКФ%202018.pdf>
- Український культурний фонд. (2023а, 5 грудня). *Звіт УКФ за III квартал 2023*. https://ucf.in.ua/storage/docs/05122023/%203%20квартал_compressed_8ff92968210bcebe15e4b2e14af5afb8160eed8b.pdf
- Український культурний фонд. (2023b, 26 травня). *Річний звіт українського культурного фонду за 2022 рік*. https://ucf.in.ua/storage/docs/26052023/%20верстка%20ЗВІТ%202022_a2af8de16597308c7d45433506e7fe5754c61f89.pdf
- Український культурний фонд. (б.д.-а). *Про нас*. Взято 27 січня 2024 з <https://ucf.in.ua/p/about>
- Український культурний фонд. (б.д.-б). *Sharing Contacts - Sharing Knowledge*. Взято 27 січня 2024 з <https://ucf.in.ua/p/sharing-contacts-sharing-knowledge>
- Шаповалова, О. (2023, 16 серпня). *Україна в центрі уваги світу, і це шанс деколонізувати нашу історію та культуру в його очах*. ZN.UA. <https://zn.ua/ukr/world/ukrajina-v-tsentri-uvahi-svitu-i-tse-shans-dekolonizuvati-nashu-istoriju-ta-kulturu-v-johochakh.html>
- Шевченко, Н. (2021). Інструменти просування національних інтересів України у сучасних геополітичних та глобалізаційних умовах. *Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. Серія: Публічне управління та адміністрування*, 1(1), 19–23. <https://doi.org/10.54891/2786-698X-2021-1-4>
- Шейко, В., & Філевська Т., упоряд. (2020). *Стратегія Українського інституту на 2020-2024 роки*. <https://ui.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/strategy-ukrainian-institute-3.pdf>
- Шелест, Г., & Бурейко, Н. (2020). *Сприйняття України в США*. Український інститут. <https://ui.org.ua/sectors/projects/research-sectors/research-ukraine-in-usa/>
- Ukrainian Institute. (2024, February 8). *Kaleidoscope of (Hi)stories. Art from Ukraine | Trailer* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=F1dAqF-bxbM>

References

- Cabinet of Ministers of Ukraine. (2016, February 1). *Pro skhvalennia Dovhostrokovoi stratehii rozvytku ukraïnskoi kultury - stratehii reform* [On the approval of the Long-term strategy for the development of Ukrainian culture - the strategy of reforms] (Decree No. 119-r.). <https://www.kmu.gov.ua/npas/248862610> [in Ukrainian].
- Cabinet of Ministers of Ukraine. (2017, June 21). *Pro utvorennia derzhavnoi ustanovy "Ukrainskyi instytut"* [On the formation of the state institution "Ukrainian Institute"] (Decree No. 430-r.). <https://www.kmu.gov.ua/npas/250094619> [in Ukrainian].
- Hrachevska, T. O. (2021). Rol neuriadovykh orhanizatsii u posylenni kulturnoi prysutnosti Ukrainy u sviti [The Role of Non-Governmental Organizations in Strengthening of Ukraine's Cultural Presence in the World]. *Philosophy and Political Science in the Context of Modern Culture*, 13(1), 120–129. <https://doi.org/10.15421/352114> [in Ukrainian].
- Ivanovska, N. V., Shulhina, V. D., & Yakovlev, O. V. (2018). *Sotsiokulturne proektuvannia v mystetstvi: teoriia ta praktyka* [Sociocultural design in art: theory and practice]. National Academy of Culture and Arts Management [in Ukrainian].
- Kalyta, T. V., & Zariashko, T. V. (2019). Zastosuvannia proiektnoi diialnosti u sferi kultury [Application of Project Activities in Culture]. *Culture of Ukraine*, 64, 138–149. <https://doi.org/10.31516/2410-5325.064.13> [in Ukrainian].

- Kulturni proiekty zminiuiut stavlennia do Ukrainy v sviti, a podekudy formuiut z nulia - MKIP* [Cultural projects change attitudes towards Ukraine in the world, and sometimes form them from scratch - ICIP]. (2022, August 5). Ukrinform. <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3544208-kulturni-proekti-zminiut-stavlenna-do-ukraini-v-sviti-a-podekudi-formuut-z-nula-mkip.html> [in Ukrainian].
- Prosvannia interesiv Ukrainy u sviti cherez kulturnu dyplomatiuu ta informatsiinu polityku u 2017 rotsi. Pisliamova do kruhloho stolu* [Promoting Ukraine's interests in the world through cultural diplomacy and information policy in 2017. Afterword to the round table]. (2017). <https://komzak.rada.gov.ua/uploads/documents/30245.pdf> [in Ukrainian].
- Prydatko, S. M. (2023, March 17). Zberezhennia ta prosvannia ukrainskoi kultury v umovakh viiny [Preservation and promotion of Ukrainian culture in the conditions of war]. In *Aktualni pytannia ta perspektyvy provedennia naukovykh doslidzhen* [Current issues and prospects for conducting scientific research] [Conference proceedings] (pp. 197–199). Yevropeiska naukova platforma. <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/29326/1/%d1%82%d0%b5%d0%b7%d0%b8%20%d0%9f%d1%80%d0%b8%d0%b4%d0%b0%d1%82%d1%8c%d0%ba%d0%be%20%d0%a1.pdf> [in Ukrainian].
- Rozumna, O. P. (2014, May 13). "Optymizatsiia posylennia kulturnoi prysutnosti Ukrainy v Yevropi". *Analitychna zapyska* ["Optimizing the strengthening of Ukraine's cultural presence in Europe". Analytical note]. National Institute of Strategic Studies. <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/optimizaciya-posilennya-kulturnoi-prisutnosti-ukraini-v-evropi> [in Ukrainian].
- Rud, Ya. S. (2013). Sotsialno-kulturne proektuvannia - innovatsiina tekhnolohiia efektyvnoho upravlinnia kulturnymy protsesamy [Socio-cultural design is an innovative technology for effective management of cultural processes]. *Topical problems of History, Theory and Practice of Artistic Culture*, 31, 161–167 [in Ukrainian].
- Shapovalova, O. (2023, August 16). *Ukraina v tsentri uvahy svitu, i tse shans dekolonizuvaty nashu istoriiu ta kulturu v yoho ochakh* [Ukraine is the focus of the world, and it is a chance to decolonize our history and culture in its eyes]. ZN.UA. <https://zn.ua/ukr/world/ukrajina-v-tsentri-uvahi-svitu-i-tse-shans-dekolonizuvati-nashu-istoriju-ta-kulturu-v-yoho-ochakh.html> [in Ukrainian].
- Sheiko, V., & Filevska T., comp. (2020). *Stratehiia Ukrainskoho instytutu na 2020-2024 roky* [Strategy of the Ukrainian Institute for 2020-2024]. <https://ui.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/strategy-ukrainian-institute-3.pdf>
- Shelest, H., & Bureiko, N. (2020). *Spryniattia Ukrainy v SShA* [Perception of Ukraine in the USA]. Ukrainian Institute. <https://ui.org.ua/sectors/projects/research-sectors/research-ukraine-in-usa/> [in Ukrainian].
- Shevchenko, N. (2021). Instrumenty prosvannia natsionalnykh interesiv Ukrainy u suchasnykh heopolitychnykh ta hlobalizatsiinykh umovakh [Tools for Promoting Ukrainian National Interests in Modern Geopolitical and Globalizing Conditions]. *Dnipro Academy of Continuing Education Herald. Series: Public Management and Administration*, 1(1), 19–23. <https://doi.org/10.54891/2786-698X-2021-1-4> [in Ukrainian].
- Ukrainian Cultural Foundation. (2019, January 21). *Richnyi zvit UKF · 2018* [Annual report of UCF - 2018]. <https://ucf.in.ua/storage/docs/21012019/3vit%20UKF%202018.pdf> [in Ukrainian].

- Ukrainian Cultural Foundation. (2023a, December 5). *Zvit UKF za III kvartal 2023* [UCF report for the third quarter of 2023]. https://ucf.in.ua/storage/docs/05122023/%203%20kvartal_compressed_8ff92968210bcebe15e4b2e14af5afb8160eed8b.pdf [in Ukrainian].
- Ukrainian Cultural Foundation. (2023b, May 26). *Richnyi zvit ukrainskoho kulturnoho fondu za 2022 rik* [Annual report of the Ukrainian Cultural Foundation for 2022]. https://ucf.in.ua/storage/docs/26052023/%20Верстка%203BIT%202022_a2af8de16597308c7d45433506e7fe5754c61f89.pdf [in Ukrainian].
- Ukrainian Cultural Foundation. (n.d.-a). *Pro nas* [About us]. Retrieved January 27, 2024, from <https://ucf.in.ua/p/about>
- Ukrainian Cultural Foundation. (n.d.-b). *Sharing Contacts - Sharing Knowledge*. Retrieved January 27, 2024, from <https://ucf.in.ua/p/sharing-contacts-sharing-knowledge> [in Ukrainian].
- Ukrainian Institute. (2022). *Richnyi zvit 2022* [Annual report 2022]. https://ui.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/report-ui_2022.pdf [in Ukrainian].
- Ukrainian Institute. (2023, December 4). *Mizhnarodnyi forum kulturnoi dyplomatii 2023* [International Cultural Diplomacy Forum 2023]. <https://ui.org.ua/sectors/projects/international-cultural-diplomacy-forum-2023-2/> [in Ukrainian].
- Ukrainian Institute. (2024, February 8). *Kaleidoscope of (Hi)stories. Art from Ukraine | Trailer* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=F1dAqF-bxbM> [in English].
- Ukrainian Institute. (n.d.-a). *Kaleidoskop istorii. Mystetstvo z Ukrainy* [Kaleidoscope of (Hi) Stories. Art From Ukraine]. Retrieved January 27, 2024, from <https://ui.org.ua/sectors/kaleidoscope-of-histories-art-from-ukraine/> [in Ukrainian].
- Ukrainian Institute. (n.d.-b). *Misiia* [Mission]. Retrieved January 27, 2024, from <https://ui.org.ua/mission/>
- Ukrainian Institute. (n.d.-c). *Natsionalni spilnoty Ukrainy u viini proty Rosii* [National communities of Ukraine in the war against Russia]. Retrieved January 27, 2024, from <https://ui.org.ua/sectors/projects/national-communities-of-ukraine-in-the-war-against-russia/> [in Ukrainian].
- Ukrainian Institute. (n.d.-d). *Oznaiomchyi anhlomovnyi onlain-kurs pro ukrainsku kulturu* [An introductory online course in English on Ukrainian Culture]. Retrieved January 27, 2024, from <https://ui.org.ua/sectors/projects/ukrainian-culture-understanding-the-country-and-its-people/> [in Ukrainian].
- Ukrainian Institute. (n.d.-e). *Richnyi zvit 2019* [Annual Report 2019]. Retrieved January 27, 2024, from https://ui.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/annual-report_2019_ukr.pdf [in Ukrainian].
- Ukrainian Institute. (n.d.-f). *Sezon kultury Velyka Brytaniia/Ukraina* [UK/Ukraine Season of Culture]. Retrieved January 27, 2024, from <https://ui.org.ua/sectors/projects/uk-ukraine-season-of-culture/> [in Ukrainian].
- Ukrainian Institute. (n.d.-g). *Ceriia onlain-diskusii pro poriatunok ukrainskoi spadshchyny pid chas viiny* [Series of online discussions on saving Ukrainian heritage during the war]. Retrieved January 27, 2024, from <https://ui.org.ua/sectors/saving-ukrainian-heritage-during-the-war-icom-uk/> [in Ukrainian].
- Ukrainian Institute. (n.d.-h). *Spilno z Brytanskoiu Radoiu zapustyly novu prohramu dlia rozvytku brytansko-ukrainskykh kulturnykh zviazkiv* [Jointly with the British Council,

we launched a new programme to develop British-Ukrainian cultural ties]. Retrieved January 27, 2024, from <https://ui.org.ua/news/ointly-with-the-british-council-we-launched-a-new-programme-to-develop-british-ukrainian-cultural-ties/> [in Ukrainian]. Ukrainian Institute. (n.d.-i). *Ukraine in 2 Minutes*. Retrieved January 27, 2024, from <https://ui.org.ua/sectors/projects/ukraine-in-2-minutes-project/> [in Ukrainian]. Ukrainian Institute. (n.d.-j). *Visualise - prohrama pidtrymky vystavkovykh proiektiv za kordonom* [Visualise – international exhibition support programme]. Retrieved January 27, 2024, from <https://ui.org.ua/sectors/visualise-programme-2/> [in Ukrainian].

PROJECTS IN THE FIELD OF CULTURE AS A TOOL FOR STRENGTHENING UKRAINE'S CULTURAL PRESENCE IN THE WORLD (based on the experience of the Ukrainian Institute and the Ukrainian Cultural Foundation)

Olesia Komarnitska

External PhD student,

Kyiv National University of Culture and Art,

Kyiv, Ukraine

ORCID ID: 0009-0006-5877-6276

e-mail: olesiakomarnitska5@gmail.com

The aim of the article is to systematise the projects in the field of culture supported by the Ukrainian Institute and the Ukrainian Cultural Foundation, and to identify trends in the process of strengthening Ukraine's cultural presence in the world. *Research results.* It is stated that the issues of support for cultural projects implemented abroad are dealt with by a number of Ukrainian state and non-state institutions, with the Ukrainian Institute and the Ukrainian Cultural Foundation playing a key role among them. In recent years, these institutions have been articulating issues relevant to Ukraine and, at the same time, to the international agenda, representing Ukraine as speakers and participants at numerous forums, conferences, congresses, seminars and webinars, summits, online discussions; initiating art festivals and exhibitions, film screenings, music and literary events, performances, etc. They promote and encourage the study of the Ukrainian language; conduct various information campaigns, thus interacting with the foreign public and social media; conduct research to improve the efficiency of their activities and, accordingly, engage a wider range of stakeholders in projects as a form of cultural activity. *The scientific novelty* of the obtained results lies in the introduction into the scientific circulation of data on projects implemented abroad with the financial support of the Ukrainian Institute and the Ukrainian Cultural Foundation to strengthen Ukraine's cultural presence in the world, as well as the identification of relevant trends. *The conclusions* summarise that the activities of the Ukrainian Institute and the Ukrainian Cultural Foundation, which provide grant support, are indicative of the high demand for support for programmes and projects in the field of culture and art. It is emphasised that the Ukrainian Institute and the Ukrainian Cultural Foundation are undoubtedly fruitfully promoting Ukrainian culture, but strengthening Ukraine's cultural presence in the world requires coordinated

actions with cultural missions abroad, Ukrainian artists and public figures, cultural managers, charitable foundations and other cultural institutions.

■ **Keywords:** projects in the field of culture; cultural presence of Ukraine in the world; Ukrainian Institute; Ukrainian Cultural Foundation; Ukrainian culture promotion

This is an open access journal, and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution 4.0.